

2020-06-01

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Synpunkter på regeringens forskningspolitik

Djurens Rätt lämnar här synpunkter på regeringens forskningspolitik med anledning av kommande forskningspolitiska proposition.

Djurens Rätt vill också framföra intresse av att vara med på utbildningsdepartementets sändlista vad avser forskningspolitiska frågor som har koppling till användning av djur, som till exempel användning av djur i forskning.

EU:s försöksdjursdirektiv, mål och syfte

Enligt EU:s direktiv 2010/63 av den 22 september 2010 om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål, skäl 10, är målet att ersätta alla försök på levande djur i vetenskapliga syften och i undervisningssyfte så snart det är vetenskapligt möjligt att göra det. Syftet med direktivet är därför att underlätta och främja användningen av alternativa metoder. Syftet är även att garantera en hög skyddsnivå för de djur som används i försök.

Enligt direktivets artikel 47 ska medlemsstaterna bidra till utveckling och validering av alternativa metoder enligt 3R (Replace, Reduce, Refine). Medlemsstaterna ska vidta alla övriga åtgärder som de anser lämpliga för att uppmuntra forskning på detta område. Enligt samma artikel ska medlemsstaterna se till att alternativa metoder främjas och att information om dessa sprids.

Medel för utveckling av alternativa metoder till djurförsök och finansiering av Sveriges 3R-center

I Sverige avsätts årligen 15 miljoner kronor för forskning om och utveckling av alternativa metoder till djurförsök. Av anslaget ska högst två miljoner kronor användas för att bidra till svenska laboratoriers deltagande i valideringsprojekt av alternativa metoder till djurförsök som organiseras av EU:s referenslaboratorium. Summan 13 miljoner kronor för forskning om och utveckling av alternativa metoder har varit densamma sedan år 2009. Regeringen har avsatt två miljoner kronor för valideringsprojekt sedan år 2013.

I slutet av 2014 gav regeringen Jordbruksverket i uppdrag att inleda bildandet av Sveriges 3R-center och i december 2016 beslutade riksdagen att finansiera 3R-centret med 15 miljoner kronor per år från 2017 till 2020. 3R-centret invigdes i november 2017.

Svensk högkvalitativ forskning utvecklar alternativa metoder till djurförsök

Företaget SenzaGen är ett resultat av forskning som bedrivits vid Lunds universitet. SenzaGen har utvecklat metod för att testa om kemikalier är allergiframkallande. Metoden innebär att inga djur används i försök. Den är säkrare, snabbare och billigare än djurförsöksmetoder. Företaget fortsätter arbetet med att utveckla fler alternativa metoder till djurförsök. Företagets VD har i intervju sagt att det krävs stora resurser för att utveckla alternativa och banbrytande metoder. SenzaGens metod är att se som banbrytande.

Forskare vid Kungliga Tekniska Högskolan och Harvard University har utvecklat tekniken mikrofysiologiska system som härmar hur kroppens olika organ tar upp läkemedel. De har arbetat med detta de senaste åtta åren och använt cirka 370 miljoner kronor i forskningsmedel för det arbetet. Syftet med att utveckla tekniken är att minska djurförsöken och att snabba upp och förbättra processen att ta fram nya läkemedel. Detta är av vikt då läkemedelsforskning kostar mycket. Av alla läkemedel som i slutändan passerar den amerikanska kontrollmyndigheten Food and Drug Administration är det enbart cirka 14 procent som till slut når marknaden. Vinsterna med förbättrad teknik kan bli stora.

Nödvändigt med kraftigt ökad satsning för att utveckla alternativa metoder till djurförsök

Enligt propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop 2016/17:50) är målet med forskningspolitiken att ”Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svarar mot samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt”.

Djurförsök innebär att många djur används och utsätts för lidande. För att arbetet med djurförsöksfrågor ska kunna bedrivas i riktning gentemot EU-direktivets mål och syften är det nödvändigt med kraftigt ökade satsningar på forskning och utveckling av alternativa metoder till djurförsök. Sådana satsningar behövs också för att förbättra arbetet med att utveckla nya läkemedel och behandlingsmetoder. Satsningar behövs även för att EU:s kemikalielagstiftning Reach ska kunna genomföras.

De 13 miljoner kronor som i Sverige avsätts för forskning om och utveckling av alternativa metoder till djurförsök räckte år 2018 till att bevilja bidrag till sex projekt, varav tre handlar om att utveckla djurfria forskningsmetoder. Forskningsbidragen är av betydelse för de projekt som beviljas bidrag, men det är ytterst få projekt som får bidrag och summan de får är alldeles för låg för att kunna finansiera det viktiga forsknings- och utvecklingsarbetet.

För forskning om och utveckling av djurfria forskningsmetoder samt för användning av dessa i forskning behövs det forskningsinfrastruktur. I Vetenskapsrådets guide till infrastrukturen 2018 står: ”Forskningens behov ska styra satsningar på infrastruktur. Samtidigt innebär satsningar på forskningsinfrastruktur en strategisk styrning av forskningen då infrastrukturen i sig skapar förutsättningar för forskningens utveckling” (sidan 11). Vidare från guiden: ”Samtidigt innebär satsningar på infrastruktur en styrning av forskningen, detta eftersom forskningen tenderar att gravitera mot de stora infrastrukturerna när dessa väl är på plats. Detta gör att satsningar på forskningsinfrastruktur har forskningsstrategiska konsekvenser” (sidan 14).

För att det i Sverige ska vara möjligt att bedriva ett effektivt arbete med 3R-frågor behövs det en verksamhet som 3R-centrets. Därför är det angeläget med fortsatt finansiering av 3R-centret.

Enligt Jordbruksverkets budgetunderlag till regeringen för räkenskapsåren 2020-2022 är kostnaden för bemanning och drift av 3R-centret 10 miljoner kronor per år (sidan 22). Utöver det behövs, enligt Jordbruksverket, fem miljoner konor för att finansiera projekt som beslutas av Nationella kommittén för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål för att främja forskningens arbete och utvecklingen med 3R. Totalt behövs 15 miljoner kronor årligen.

Nederländerna har utarbetat en plan för övergång till djurfria forskningsmetoder. De efterlyser samarbete med andra länder. Även i Sverige behövs det ett planerat och medvetet arbete för övergång till djurfria forskningsmetoder.

Förslag

Sverige kan ta en ledande roll i utvecklingen av djurfria forskningsmetoder, men om det ska vara möjligt är det nödvändigt med kraftigt ökade satsningar på just detta. Forskningen har inte idag rimliga förutsättningar för det arbetet. 3R behöver vara en självklar del av forskningspolitiken. På så vis skapas forsknings- och djurskyddsmässiga vinster och i förlängningen ökad konkurrenskraft med hjälp av svenska forskningsrön.

Djurens Rätt föreslår att:

- Sverige ska utarbeta en nationell övergripande handlingsplan för övergång till djurfria forskningsmetoder och handlingsplaner för minskning av djurförsöken inom olika forskningsområden.
- Statens anslag för forskning om och utveckling av alternativa metoder till djurförsök samt validering av sådana i ett första steg ska ökas från 15 miljoner kronor per år till *minst* 150 miljoner kronor per år.
- Forskningsfinansiärer ska inkludera 3R-kriterier i sina utlysningar och bedömningskriterier.
- Det ska genomföras strategiska satsningar på forskningsinfrastruktur för forskning om och utveckling av djurfria forskningsmetoder, samt för användning av sådana i forskningen.
- Sveriges 3R-center ska finansieras fullt ut också efter 2020 och det ska vara med medel som avsätts särskilt för denna verksamhet. Dagens nivå om 15 miljoner kronor årligen behöver ökas successivt.

Med vänlig hälsning

Benny Andersson
Verksamhetschef
Djurens Rätt

Staffan Persson
Ansvarig för djurförsöksfrågor
Djurens Rätt